

9-2018 Regulering og organisering av vannbransjen i andre land

Forslagsstiller

Sekretariatet

Målsetting

Målet med prosjektet er å kartlegge hvordan vann- og avløpstjenestene er regulert og organisert i andre land, med henblikk på kvalitet, effektivitet, innovasjon, bærekraft og samfunnsansvar, og hvilken innvirkning dette har på kostnadseffektiviteten av vann- og avløpstjenestene. I tillegg skal oppgavefordelingen mellom de ulike nivåene lokalt, regionalt og nasjonalt kartlegges. Hensikten er å ha et oppdatert kunnskapsgrunnlag til kommende diskusjoner og prosesser om den videre utvikling av vannbransjen i Norge.

Bakgrunn

En ansvarlig vannbransje må være regulert og organisert på en måte som stimulerer til kostnadseffektiv utnyttelse og forvaltning av ressursene.

Eierskapet til infrastrukturen for vann- og avløpsanleggene er, med unntak for samvirker eid av abonnentene, lovregulert til å være kommunalt. Kommunene kan i stor utstrekning organisere driften av vann- og avløpsvirksomheten slik de selv finner det mest hensiktsmessig. Det vanligste er gjennom en kommunal enhet, et kommunalt foretak, et kommunalt AS eller et interkommunalt selskap. Det finnes også eksempler på at private selskap drifter prosessanlegg.

Vann- og avløpstjenestene er normalt utelukkende finansiert av gebyrer fra abonnentene basert på selvkostprinsippet, og med begrensninger på hvilke aktiviteter som kan finansieres gjennom gebyrinntektene. Kommunestyrene vedtar gebyrnivå og budsjetter, og kommunerevisjonen påser at midlene brukes korrekt.

Årlige data om vann- og avløpstjenestene gjennom KOSTRA og gjennom bransjens eget system bedreVANN er et viktig grunnlag for å kunne følge utviklingen i egen virksomhet hente inspirasjon til forbedringer fra andre virksomheter.

De store utfordringene som vannbransjen i Norge står overfor begynner å bli vel kjent, og er bl.a. dokumentert i Norsk Vann rapport 223 Finansieringsbehov i vannbransjen. For å unngå å overlate utfordringene til fremtidens generasjoner må vi øke VA-gebyrene med 4% hvert år frem til 2040. Rapporten beskriver hvordan dette også gir muligheter for vekst og utvikling i bransjen. Behovet for å øke gebyrene vil trolig føre til at det både lokalt og nasjonalt blir stilt spørsmål ved om kommunene, selskapene og bransjen er organisert for å møte dagens og morgendagens utfordringer.

I tillegg til å gi viktig faktagrunnlag for en nasjonal debatt, vil prosjektet også bidra med nyttig informasjon for kommuner og selskaper som vurderer egen regulering og organisering av VA-tjenestene, innenfor egne grenser.

Et eksempel på en kommende debatt om disse spørsmålene finnes i partiprogrammet til Venstre for stortingsperioden 2017-2021 som omtaler utfordringene i vannbransjen slik:

”Innenlandsk behov, verdensmarkedet og en satsing på miljøteknologi representerer til sammen en betydelig industriell mulighet for at Norge kan bygge seg opp når investeringene i olje- og gassvirksomheten flater ut. For å utløse en slik industriell satsing i Norge, vil Venstre omorganisere den norske vannsektoren fra mange og små kommunale eiere til færre og større virksomheter med økt fokus på innovasjon og kompetanse.

Venstre vil:

- Legge til rette for flere innovasjonsprogram i vannsektoren.
- Jobbe for en mer ressurseffektiv organisering av norsk vannsektor.”

Prosjektforslaget tar sikte på å fremskaffe informasjon som er relevant som grunnlag for å kunne besvare slike spørsmål.

Prosjektopplegg (kort beskrivelse)

Prosjektet skal kartlegge hvordan andre land har regulert og organisert sine vann- og avløpstjenester, med henblikk på å sikre de forhold som er nevnt ovenfor: bærekraft, innovasjon, kvalitet og samfunnsansvar, og hvilken innvirkning dette har på kostnadseffektiviteten av vann- og avløpstjenestene. I tillegg skal oppgavefordelingen mellom de ulike nivåene lokalt, regionalt og nasjonalt kartlegges. De land som skal undersøkes er Sverige, Danmark, Nederland og Skottland; dette er land som på samme måte som Norge har et lovfestet offentlig eierskap til vann- og avløpsinfrastrukturen.

Rapporten skal ikke konkludere eller gi anbefalinger om tiltak eller endringer for norske forhold, men gi et bidrag til å forberede vannbransjen for en viktig debatt som trolig vil komme.

Prosjektet innebærer følgende delaktiviteter:

- Avholde oppstartsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for prosjektet for å drøfte nærmere hvordan prosjektet best skal løses, herunder antall møter og møteplan
- Innhente nødvendig grunnlagsinformasjon for å besvare oppgaven
- Utarbeide forslag til rapport

- Gjennomføre workshop med styrings- og referansegruppe for drøfting av rapport
- Revidere rapport
- Gjennomføre høring av revidert rapportforslag i styrings- og referansegruppen
- Utarbeide endelig rapport
- Avholde avslutningsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for å behandle endelig rapport og avtale videre oppfølging av rapporten
- Markedsføre og implementere resultatene

Organisering/deltagere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med 4 representanter fra Norsk Vanns medlemmer. Rådgiver engasjeres etter konkurranse blant de som har rammeavtale på dette området i Norsk Vanns prosjektsystem. Det forventes at styringsgruppe og rådgiver møtes 3 ganger (oppstartsmøte, workshop, avsluttende møte) og at øvrig kommunikasjon er per mail/tlf. Styringsgruppen vil foreslå deltakere i en referansegruppe. Referansegruppen blir invitert til workshopen og til å gi innspill til rapporten.

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking/markedsføring mv.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 700 000 og bør i sin helhet finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

Kostnader	
Faglig utredning og rapportering	450 000
Møter styrings-/referansegrupper	60 000
Trykking og formidling	60 000
Prosjektadministrasjon	80 000
Uforutsett	50 000
Totalt	700 000

Finansiering	
Norsk Vann prosjekt	700 000
Ekstern	-
Totalt	700 000

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet, herunder timekostnader, reisekostnader, møter og ev. biomkostninger.

Kost/nytte

Prosjektet vil bidra med viktige premisser til en prosess der regulering og organisering av vann- og avløpstjenestene i Norge blir satt under debatt.

Tidsplan

Arbeidet utføres i 2018, og rapporteres i desember 2018.

Rapportering

Prosjektet rapporteres i form av en Norsk Vann rapport. Til markedsføring av resultatene utarbeides 2-siders informasjonsark samt artikkel. Deltakerne i Norsk Vanns prosjektsystem mottar et eksemplar av rapporten fra prosjektet, og 2-siders informasjonsark benyttes til utstrakt spredning av resultatene på konferanser mv. Resultatene fra prosjektet presenteres dessuten i Vannspeilet og på norsk vann.no.

Prioriteringskriterier

Kriterier	
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	Ja. Fra strategiplanen: Samfunnet forventer at norsk vannbransje har en bærekraftig og kostnadseffektiv forvaltning og produksjon

	Bidra med fakta og utfordringsbilde i diskusjon om organisering av bransjen
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter, b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	Strategisk prosjekt/utredningsprosjekt
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	Ja, temaet er aktuelt for alle medlemskategorier
4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	Nei
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	Ja
6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	Nei

Prosjektforslaget er en justert og omarbeidet versjon av et forslag som ble fremmet i 2016. Forslaget ble den gang utsatt med begrunnelse at det på grunn av mange prosjektforslag var behov for streng prioritering.

Oslo/Hamar, 21. oktober 2017
Arne Haarr

Direktørens forslag til prioritering for 2018:

Gjennomføres i 2018. Innhenting og systematisering av erfaringer fra sammenliknbare land vil gi et oppdatert, gjennomarbeidet og faktabasert grunnlag for en viktig debatt.

Innspill i høringsrunden

Samfunnskomiteen:

Samfunnskomiteen støtter direktørens innstilling. Prosjektet vil gi innsiktsfull fakta fra andre land.

Avløpskomiteén:

Direktørens forslag til prioritering støttes. Viktig tema, som blir mer relevant i flere kommuner og selskaper. Dessuten må bransjen være forberedt på kommende diskusjoner på nasjonalt nivå.

Vannkomiteén:

Direktørens forslag til prioritering støttes. Hvilke land som prosjektet skal omfatte bør vurderes på nytt før oppstart av prosjektet. Det er ønskelig at prosjektet utvides til også å vurdere flere land, f. eks. Tyskland. Videre er det slik at Skottland har en eierstruktur som er svært ulik vår egen.

Direktørens innstilling til styret:

Gjennomføres i 2018. Komiteéenes innspill legges til grunn for det videre arbeidet med prosjektet. Posten faglig utredning og rapportering økes med kr. 50.000,-. Total ramme for prosjektet blir følgelig kr. 750.000,-.